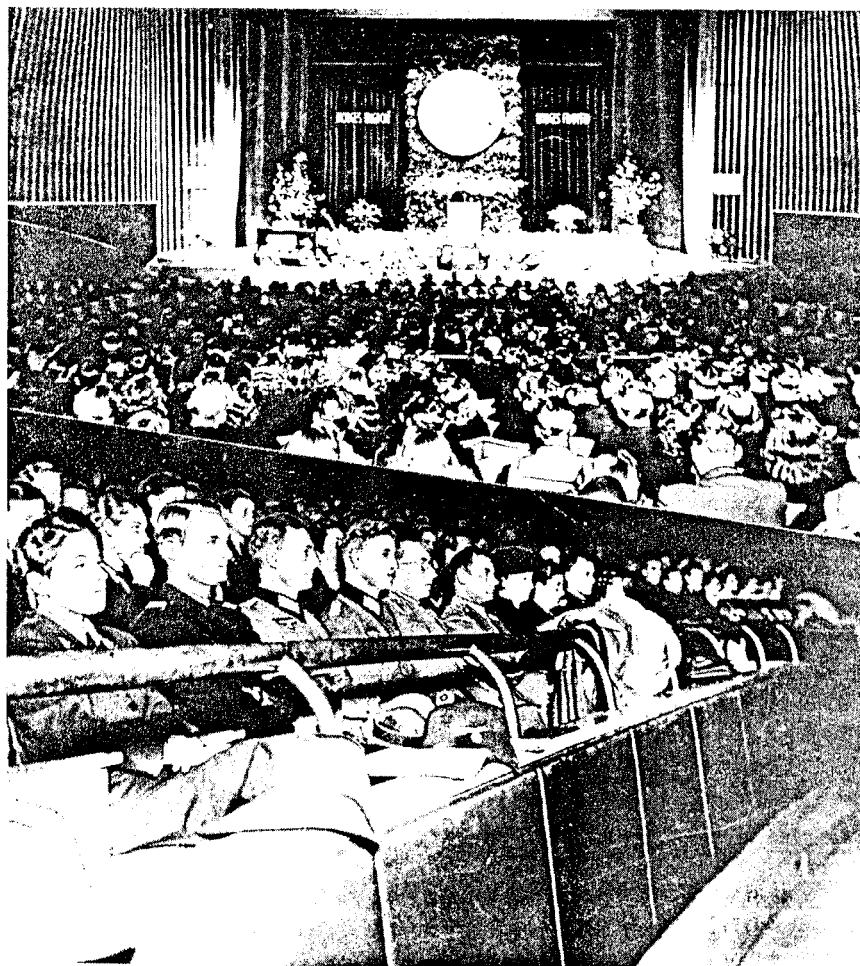

NORGE UNDER OKKUPASJONEN

Prosjektråd: Forfatteren Randi Bratteli, forsker Guri Hjeltnes, professor Tore Pryser, fylkesmann Håkon Randal
Adresse: Prosjektleder Jan Eidi, Myggveien 26, 3218 Sandefjord, tlf.: 33 45 07 58
Bankgiro: 2190.45.50309 Postgiro: 0826 0916271

STATSGYMNASENE - ET LEDD I NS 'SKOLEPOLITIKK?

Personalia for Ove Johnsen. Født 24. februar 1934:

UTDANNELSE:

Historisk filologisk embetseksamen (cand.philol.) fra Universitetet i Oslo i 1963 med fagene fransk hovedfag, tysk og norsk mellomfag. Min hovedfagsavhandling omhandlet General De Gaulle's krigsmemoarer.

Diverse språkstudier ved Universitetet i München og Universitetet i Caen, Normandie.

Fulgt deltidstudier til 1. avd. juridicum og litteraturvitenskap grunnfag.

Stipendier:

1963/64: Stipend fra Uteriksdepartementet og Europabevegelsen i Norge for 1 års studium i europeisk statsvitenskap ved Collège d'Europe i Belgia. Eksamen i statsvitenskap grunnfag. Særoppgaver: "Fransk og tysk kolonisasjonshistorie"

"Skandinavisk skolepolitikk"

1970: Stipend fra Kirke- og undervisningsdepartementet for studier av fransk voksenopplæring med vekt på bedriftsintern opplæring.

1978: Studiestipend fra Kirke- og undervisningsdept. til Afghanistan for å delta i UNESCO's prosjekt om lese- og skriveopplæring for voksne analfabeter.

I perioden 1973 - 1995 har jeg vært på flere studiereiser for å sette meg nærmere inn i voksenopplæringens organisasjon og oppbygging bl.a. i Polen, Ungarn, Tsjekkoslovakia, Tyskland og Nederland.

PRAKSIS:

3 år som lektor i den videregående skole

6 år som studiesekretær og rektors stedfortreder ved Folkeuniversitetet/friundervisning i Oslo med ansvar for bedriftsopplæring og Friundervisningens sekretærskole.

1973 - 1995 har jeg vært tilsatt som rektor ved Folkeuniversitetet i Oppland. Arbeidsområdene har omfattet administrasjon og ledelse av Folkeuniversitetets lokalavdelinger i fylket som har voksenopplæring som hovedoppgave. Planlegging og gjennomføring av desentralisert høgskole - og universitetsutdanning har vært et sentralt arbeidsfelt i denne perioden.

Siden mai 1995 har jeg vært førtidspensjonert og har i denne tiden, ut fra interesse for historie, engasjert meg som medarbeider i prosjektet "Norge under okkupasjonen"

NORGE UNDER OKKUPASJONEN

Prosjektråd : Forfatteren Randi Bratteli, forsker Guri Hjeltnes, professor Tore Pryser, fylkesmann Håkon Randal.

Adresse : Prosjektleder Jan Eidi, Myggveien 26, 3218 Sandefjord, Tlf.: 33 45 07 58

Bankgiro: 2490.45.50309 Postgiro: 0826 0916271

STATSGYMNASENE - ET LEDD I NS`SKOLEPOLITIKK ?

I N N L E D N I N G

Denne rapporten er kommet i stand vesentlig på grunnlag av samtaler med pensjonert rektor Johs. Myhren, Lillehammer. Rektor Myhren er utdannet cand.philol. fra Universitet i Oslo i 1940 og var tilsatt som lektor ved Statsgymnaset på Gjøvik fra 1942 til januar 1945. Han innehadde for øvrig en rekke framtrede tillitsverv og posisjoner innen NS bl.a. som stabsleder for ungdomstjenesten. Etter krigen har han hatt sitt virke i den videregående skole og de siste årene før pensjonsalderen i 1982 som rektor for Vinstra videregående skole.

Rapporten er supplert med opplysninger om NS-skolepolitikk hentet fra Nasjonal Samlings program (vedtatt på Landstinget i 1934 og stod uforandret fram til 1945) og fra ekspedisjons-sjef Johannes Norviks artikkel om "Vårt skolevesen. Nutids-standpunkt og framtidslinjer" i "Norges Nyreisning", 1942. Johs. Norvik var leder for skoleavdelingen i Kirke- og undervisningsdepartementet og var partiets skolepolitiske talsmann og som sådan representativ for den skolepolitiske tenkning i partiet.

Videre er opplysninger om finansieringen av Statsgymnasene hentet fra en artikkel i Nasjonal- Ungdom (Nr.5, 1942: Sosialisme i praksis).

Rapporten vil bli ytterligere belyst i form av et vedlegg med resultatene fra en spørreundersøkelse til tidligere elever ved Statsgymnaset på Gjøvik. Formålet med undersøkelsen er å skaffe rede på hvordan elevene selv opplevde denne spesielle form for videregående opplæring og på deres yrkeskarriere og samfunnsengasjement i ettertid. Undersøkelsen gjennomføres i januar 1996.

N A S J O N A L S A M L I N G S S K O L E P O L I T I K K

Ett av NS`grunnleggende syn på mennesket, slik det framgår av partiets prinsipp-program, er at individer er ulike og skal verdsettes etter dugelighet, ytelse og ansvar. Synet kommer sterkt til uttrykk i partiets skolepolitikk. Tanken om en pedagogisk differensiert og individualisert undervisningsform på ethvert skoletrinn står sentralt.

Dette har sin ide-messige bakgrunn i det man kunne kalle for et "sosial-biologisk livssyn". (Ekspedisjonssjef Norvik opererer med betegnelsene "biologisk rettferd" og "sosial rettferd").

Erfaring i årtusener har lært oss at enhver dyre- og planteart viser individuelle ulikheter og undersøkelser har påvist at variasjonene er underkastet streng lovmessighet. Og slik er det selvsagt også med menneskene. Også de er underkastet den "evige ulikhets lov". Dette gjelder legemlige egenskaper såvel som intelligens, fastslår Norvik, og viser til flere vitenskapelige undersøkelser på dette felt bl.a. til intelligens-tester. De viser alle en variasjonsbredde tilsvarende den såkalte Gausskurven, en bølgefigur med kongruente deler på hver side av midtlinjen. Dette er et arvebiologisk fenomen som skoleplanleggere ikke kan se bort fra.

Skolereformen i 1935/36 forvandlet det norske skolevesen til en ensrettet masseskole med overdreven vekt på det sosiale aspektet. Alle skal være like gode. I folkeskolen f.eks. skal alle barn lære det samme og gå med samme fart gjennom det som skal læres. Det eneste som avgjør hvem som skal gå sammen er dåpsattesten.

Man har oversett at samfunnet har mest bruk for de intelligente - nasjonens kraftkilde og framtidige ledere. Jo før de kan skilles ut og gis oppgaver som passer for deres intelligensnivå, jo bedre.

Det engelske skolesystem synes i så henseende å være mer virkelighetsnært med en linje- og klassesdeling allerede tidlig i grunnskoleopplæringen. Systemet hindrer ikke de dyktige barna i deres utvikling. Men NS finner likevel ikke å kunne følge det engelske mønstret. Det bygger i alt for stor grad på private tiltak i skolevesenet og er typisk for et utpreget klassesamfunn.

Statsdrevne, offentlige skoler skal være enerådende.

Systemet i Østerrike er imidlertid mer i samsvar med NS' oppfatning av en hensiktsmessig skole. Det tar både hensyn til størst mulig enhet i skolen av sosiale grunner og en best mulig differensiering av barna etter evner og anlegg. I hovedsak bygger ordningen på en 8-årig folkeskole med en klassesdeling (Klassenzug I og II) etter de første 4 år (grunnskole) med muligheter for ytterligere inndeling og utvidelse av lærestoffet for de flinkeste elevene. Elevene holder til på de samme skolene og har felles undervisning i en del av ferdighetsfagene. De kan forflyttes fra den ene gruppen til den andre alt etter hvordan de mestrer oppgavene. Denne siste del av folkeskolen, eller hovedskolen (Hauptschule) som den kalles, ville kunne erstatte den norske realskolen.

En 4-årig overskole (Oberschule) fører fram til examen artium.

Det framgår tydelig av ekspedisjonssjef Norviks artikkel at det er denne skoleordningen NS gjerne vil overføre og tilpasse

norske forhold. Systemet tilfredsstillende de vesentlige basiskrav i NS-skolepolitikk, nemlig - enhet så langt som mulig - differensiering så langt som nødvendig.

Enheden - at alle barn, rike som fattige, går i samme skole - tilfredsstillende den sosiale rettferdsfølelsen; differensieringen gir den biologiske rettferdsfølelsen sitt.

I praksis ville systemet lett kunne tilpasses der hvor skolene har parallellklasser f.eks. i byer og tettsteder. På landsbygda hvor det er færre elever og mindre muligheter for parallellklasser, er alternativet internatskoler eller sammenslåing av skolekretser til større enheter - til sentralskoler med tidssmessige velutstyrte skolelokaler, inklusive bibliotek og foredragssaler.

Dermed kunne skolene også fungere som kultursentra i distrikts-Norge.

NS tok sikte på å begrense adgangen til gymnasene for å holde studenttallet i takt med landets økonomiske bæreevne og samfunnets behov for artianere. "Duskeluesnobberiet" hadde allerede gått for langt i Norge. Det er viktigere for samfunnet å få ungdommen ut i arbeidslivet så fort som råd er slik at de kan stifte familie og føre slekten videre enn å framskaffe et overskudd av studenter som vil bruke den beste ungdomstiden til studie.

Gymnasene burde trolig bare forbeholdes de særlig begavede.

Yrkesskolen måtte derfor få en bred plass i skolevesenet. Oppbyggingen av yrkesutdanningen er ikke nærmere utredet i Norviks artikkel, men målsettingen er klar:

Yrkesopplæringen må tilgodeses i langt høyere grad enn tidligere. Den må være livsnær og peke mot yrkeslivet. Især må landbruksopplæringen styrkes.

Skolens oppbygging og struktur er viktig, men innholdet er selvsagt av like stor betydning. All oppdragelse må ta sikte på å skape karakterer. En sunn sjel i et sunt legeme - er nærmest stikkordet. Derfor er religionsundervisning viktig. Faget er holdningsskapende. Men også andre fag som helserøkt, historie, geografi, raselære og rasehygiene skal virke mot samme mål.

Det var en samlet skoleplan NS tok sikte på med spesialisering etter den enkelte elevs anlegg og samfunnets behov ut fra disse hovedlinjene:

1. Skolen skal søke å få fatt i begavelsene uten hensyn til sosial eller økonomisk stilling, gi dem en sunn oppdragelse, og så snart som mulig få dem over i samfunnsarbeid og familie. Derfor må mulighetene foreligge for å:

- a) korte læretiden inn og gjøre den mer effektiv ved at alt unødig lærestoff tas bort,

b) differensiere på et tidlig tidspunkt etter evner og anlegg og la de best utrustede få fri bane,

c) opprette internatskoler for slik ungdom etter behov.

2. Planøkonomiske hensyn legges til grunn for skole og opplæring som innrettes etter det offentlige og private næringslivs behov.

3. Skolens innhold må legge an på å skape karakter- og helsesterke mennesker uten å forsømme den kunnskapsmessige tilegnelse.

Det er ingen tvil om at NS vurderte skolereformer som et særlig viktig virkemiddel i utviklingen mot et nytt samfunn og innså det pedagogiske potensiale et målrettet og strukturert utdanningssystem representerer.

Men sannsynligvis så de på denne reformen som et mer langsiktig arbeid. En omlegging etter de hovedlinjene som er trukket opp ovenfor ville bli dyr og forutsette en god samfunnsøkonomi som underlag. Først ved tilslutning til det mellom-europeiske økonomiområde, til et Stor-Tyskland, ville en kunne skape det økonomiske grunnlaget for å gjennomføre den skolen NS ville ha, erklærer Norvik i sin skolepolitiske utredning.

Når forskere/historikere i etterkrigstiden har vist dette tema så liten interesse, kan det bl.a. skyldes at det var ytterst lite av reformtiltak som ble gjennomført i det norske skolevesen under NS-regimet. Det fikk en for kort og turbulent levetid til å rekke over alle sentrale samfunnssektorer.

Et annet beslektet felt som bør nevnes i denne sammenheng - og som også er lite utforsket, er den interne medarbeider-/føreropplæringen som foregikk i partiet og i ungdomsfylkingene. Vi vet at denne virksomheten hadde et stort omfang. Spørsmålet er om man i den interne skolering drev forsøksvirksomhet - utprøving av metoder og systemer som man senere skulle overføre og tilpasse det offentlige skoleverk.

Dette spørsmålet gjenstår det å utrede nærmere.

S T A T S G Y M N A S E N E

På ett område innenfor det offentlige skoleverk har vi eksempel² reformtiltak, nemlig innenfor den videregående opplæring. I mars 1942 vedtok ministerpresident Quisling at det skulle opprettes Statsgymnas for særlig begavet ungdom i alle landsdeler i Norge - Østlandet, Vestlandet, Sørlandet, Trøndelag og Nord-Norge.

Det ble imidlertid bare etablert i to landsdeler - ett på

Østlandet, lokalisert til Viken folkehøgskole på Gjøvik, og ett i Trøndelag som ble lagt til Sakshaug i Nord-Trøndelag. Undervisningen startet opp på begge steder høsten 1942.

Disse to gymnaset opererte uavhengig av hverandre og var underlagt Skoleavdelingen i Kirke- og underv.departementet.

Sannsynligvis var Statsgymnaset på Gjøvik ment å dekke inntil videre Østlandsregionen, Vest- og Sør-Norge, mens skolen i Sakshaug skulle gi tilbud til elever på Nord-Vestlandet, i Trøndelag og Nord-Norge

Statsgymnasene fulgte samme læreplaner som de øvrige høgre allmennskoler og førte fram til samme eksamen. Skolene hadde ikke eksamensrett. Elevene måtte avlegge avsluttende eksamen som privatister ved et offentlig godkjent gymnas. Her fulgte man den tradisjonelle ordningen med at eksamensrett først blir gitt etter at skolen har ført ett eller flere kull fram til en offentlig eksamen. For Gjøviks vedkommende ble Hamar Katedralskole eksamensstedet.

Selv om Statsgymnasene rent formelt og faglig var å betrakte som ordinære gymnas - de hadde samme pensum og ga den samme studiekompetanse som de øvrige - lå det likevel i systemet muligheter for forsøksvirksomhet, for utprøving av nye fagopplegg og pedagogiske metoder i tråd med partiets skolepolitiske program.

Statsgymnasene var internatskoler. De sosialpedagogiske aktivitetene kom til å spille en stor rolle og ble ansett som et viktig supplement til den rent faglige opplæringen. Det var et selektivt elevmateriale - potensielle ledere i De nye Norge - som skulle formes og det gjaldt å målrette og strukturere oppholdet på skolen så effektivt som mulig.

Undervisning, opphold og lærebøker var gratis. Det forelå også planer om å dekke elevenes reise til og fra skolen og gi dem fri bekledning. Videre var det Statens hensikt å bekoste elevenes videre utdanning - etter examen artium - uansett hvilket studium de ønsket å ta fatt på. Det siste ble det ikke aktuelt å iverksette. De øvrige planene ble heller ikke realisert.

I det følgende skal vi se litt nærmere på Statsgymnaset på Gjøvik. Vi mangler informasjon om det som foregikk på gymnaset i Sakshaug, men antakeligvis skilte de to oppleggene seg ikke vesentlig fra hverandre.

1. SKOLELEDELSEN - UNDERVISNINGSPERSONALET

DIREKTØR (ADMINISTRATIV LEDER):	Major Chr. Bjoner, Hadeland.
UNDERVISNINGSINSPEKTØR	: Cand. real. Ingvald Tveraaen, Østerdalen.
LEKTOR	: Cand. philol. Johs. Myhren,

FORRETNINGSFØRER

Lillehammer.
: Olav Åsmundrud, Gjøvik.

Disse utgjorde skolens faste stab ved siden av internat - personalet. Ledelsen og undervisningspersonalet var alle medlemmer av NS. I tillegg ble det engasjert eksterne time- lærere, bl.a. fra Gjøvik Gymnas, til å dekke undervisningen i fag som skolens faste lærere ikke kunne forestå. Det ble ikke stilt krav om partimedlemskap for timelærere.

2. FAGLIG/PEDAGOGISK OPPLEGG

Skolen hadde to linjer - engelsk - og reallinje.

Selv om undervisningen hadde mange trekk av tradisjonell undervisningsmetode og arbeidsform som f.eks. lærerstyrt undervisning med høring av elevene, skriftlige prøver og hjemmearbeid, adskilte den seg på mange andre måter fra det som var regnet for å være "god" pedagogikk på den tiden. Skolens lærere hadde et gunstigere utgangspunkt for sin undervisning enn sine kolleger ved andre gymnas. De stod overfor en nivåmessig uvanlig homogen, motivert og ressursterk elevmasse og kunne utnytte dette potensiale både faglig og pedagogisk. De kunne holde et raskere tempo i pensumgjennomgåelsen og for øvrig overlate mye av lærestoffet til selvstudium og gruppearbeid. På denne måten sparte lærerne tid som kunne benyttes til supplerende lesning, utdypning av pensumet, særoppgaver og foredrag. En fast post på den ukentlige timeplanen var f.eks. debattinnlegg hvor elevene etter tur skulle presentere og argumentere for sine syn på et selvvalgt, samfunnsaktuelt tema de var spesielt opptatte av. Særlig i norskfaget var gruppearbeid og foredrag en hyppig anvendt arbeidsform.

I fremmedspråk ble det lagt stor vekt på oppøving av de muntlige ferdigheter og hverdagspråket var utgangspunktet. Det ble avsatt rikelig med tid for samtaletrening, debatter og foredrag både i fagene tysk og engelsk. I moderne språkpedagogisk terminologi ville man antakeligvis benevne denne formen "kommunikativ språkopplæring" hvor kommunikasjonsaspektet er det sentrale i innlæringen.

Metodisk sett lå Statsgymnaset ikke så lite forut for sin tid.

Elevenes prestasjoner er blitt karakterisert som strålende med lite sprik i prestasjonsnivået. Det er forsåvidt ikke overraskende.

Internatoppholdet ved skolen ga gode muligheter for organisert virksomhet utenom selve skolearbeidet. Fritiden var godt tilrettelagt. Lektor Johs. Myhren hadde ansvaret for fritidsaktivitetene og i samråd med elevene ble det organisert en rekke aktiviteter som omfattet alt fra idretts-

konkurranser, all-sangarrangementer, politisk skolering (med utgangspunkt Nasjonal Samlings program). Disiplin var en hovedsak og en selvfølge under hele skoleoppholdet. Det ble det aldri noe problem å overholde.

Mye av det som foregikk i undervisnings- og fritiden var ingredienser i en føreropplæring. Utstrakt bruk av gruppearbeid ga trening i samarbeid og styrket fellesskapsfølelsen, foredrag og debatter ga øvelse i å presentere et tema og argumentere for bestemte synspunkter, politisk skolering ga dem den nødvendige ideologiske ballast som ledere osv.

3. REKRUTTERING - OPPTAKSKRAV - ELEVENE

Rekrutteringen av elever foregikk både gjennom annonser i dagspressen (vesentlig i Fritt Folk) og gjennom de lokale partiorganene. Det rekrutteringsarbeidet partiet gjorde var imidlertid det viktigste. Det hadde godt kjennskap til lokale forhold og visste hvilke kandidater de kunne anbefale. Det overveiende antall av skolens elever ble rekruttert gjennom partiapparatet. For øvrig var tilbudet attraktivt for ungdommen fordi det var gratis og det var i seg selv en god rekrutteringsfaktor.

Selv om Statsgymnaset i prinsippet var åpent for alle interesserte og det formelt ikke ble stilt krav om medlemskap i partiet eller Ungdomsfylkingen, var det nok i praksis primært et tilbud til ungdom med NS-tilhørighet. Av det første kullet som ble tatt opp høsten 1942, var det bare 3-4 som ikke var medlem av Ungdomsfylkingen. De hadde imidlertid tilknytning til partiet gjennom foreldrenes medlemskap i partiet. De måtte likevel erklære seg som sympatisører av NS før de kunne godtas. Tilbudet stod også åpent for jenter. Men det var ingen jenter som søkte og de ble trolig heller ikke oppfordret til å søke. Det blir begrunnet med de uhensiktsmessige innkvartermuligheter på Viken f.h.sk. hvor det ville oppstått internatmessige problemer med en blanding av jenter og gutter.

Det var ingen sosiale og heller ingen geografiske preferanser når det gjaldt opptak. Elevenes karakterer fra tidligere skolegang og resultatene fra skolens opptaksprøve ble tillagt stor vekt. Men også framturen/atferd ble tatt med i vurderingen. Som nevnt ovenfor var det å inneha den rette politiske innstillingen også en viktig forutsetning for inntak.

Skolens første kull var, som nevnt, på 31 elever og startet opp på sensommeren 1942. Det var mellom 90 og 100 søkere dette året. Nytt opptak ble foretatt høsten 1943 og 1944. Antallet måtte imidlertid begrenses til 15 pr kull av lokalitetsmessige hensyn.

Det er ikke kjent hvor stor søkningen var til de to siste opptakene, men den var høyst sannsynlig like stor - om ikke større - enn i 1942 ettersom skoletilbudet var blitt bedre kjent blant den aktuelle målgruppen. De fleste elevene kom fra Østlandsområde. Men både Vest - og Sørlandet var representert. Flertallet var landsungdom og hadde nettopp avsluttet middelskolen og var i den vanlige gymnasalderen. Bare et fåtall var noe eldre og hadde vært ute i arbeidslivet et par års tid.

Det sier seg nesten selv at det sosiale miljø i en forsamling som denne var preget av fellesskapstanken. Lojalitet og samhørighet var mottoet. Samhold og sam - arbeid elever og lærere imellom satte sitt preg på alle skolens aktiviteter og ennå idag eksisterer det en nær kontakt mellom tidligere elever og lærere som ennå lever.

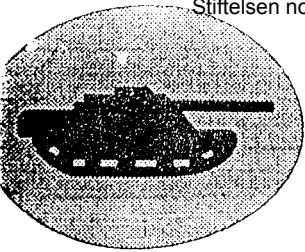
Første elevkull skulle etter planen avlegge examen artium våren 1945 som privatister ved Hamar Katedralskole, men pga. av krigsutviklingen lot det seg ikke gjennomføre.

Mot slutten av 1944, meldte vel halvparten av elevene seg til fronttjeneste. Det ble reist sterke innvendinger mot dette både fra skolens og partiets side - og selv Quisling grep inn og advarte elevene. De var jo alle eslet til ledere i et framtidig Norge og det ville være meningsløst om slike ressurser skulle gå tapt ved fronten. Elevenes engasjement i saken var imidlertid for sterkt og de lot seg ikke stoppe. De ble tatt ut og sendt til spesialtrening ved Førerskolen på Romerike folkehøgskole, Jessheim.

Ingen av de som meldte seg til fronttjeneste kom noensinne til fronten. Friggjøringen satte en stopper for det.

Statsgymnaset nedla virksomheten umiddelbart etter kapi - tulasjonen. Elevene gikk opp til avsluttende eksamen først våren 1946. De som tilhørte senere kull, fullføre skolegangen ved andre gymnas eller de leste på egen hånd og gikk opp som privatister. Samtlige avla eksamen - og som tidligere nevnt - oppnådde de resultater som lå langt over gjennomsnittet. I dag innehar de fleste av dem framtrede stillinger innen offentlig og privat sektor - professorer, leger, ingeniører, lektorer, advokater, godseiere - bare for å nevne noen.

Selv om Statsgymnasene rent formelt sett ikke var av de radikale reformtiltak innen vårt skolevesen, representerte de likevel, uformelt, en nyskapning. Det var nok tanken, etter en tids forsøksvirksomhet, å utarbeide egne fagplaner for Statsgymnasene med et annet innhold enn for de øvrige gymnas. Det er også trolig at Statsgymnasene på sikt ville blitt enerådende innenfor den allmennfaglige videregående opplæring. Det ville vært helt i samsvar med NS`skole - politiske tenkning.

NORGE UNDER OKKUPASJONEN

Prosjektråd : Forfatteren Randi Bratteli, forsker Guri Hjeltnes, professor Tore Pryser, fylkesmann Håkon Randal.

Adresse : Prosjektleder Jan Eidi, Myggveien 26, 3218 Sandefjord, Tlf.: 33 45 07 58
Bankgiro: 2490.45.50309 Postgiro: 0826 0916271

SPØRRESKJEMAUNDERSØKELSE

"Norge under okkupasjonen" er et historieprosjekt som arbeider med å kartlegge og registrere ulike sider ved nordmennenes og tyskernes aktiviteter under krigen. Det omfatter bl.a. nordmenns hverdagsliv og holdninger, tyskernes fysiske og sosiale aktiviteter i landets kommuner, NS`organisasjon, arbeidstjenesten, hjemmefronten osv.

Denne spørreundersøkelsen er en del av et større opplegg om NS`skolepolitikk og partiets interne skoleringsvirksomhet og gjelder Statsgymnasiet på Gjøvik. Takket være verdifull bistand fra en av skolens lektorer, pensjonert rektor Johs.Myhren, er det utarbeidet en rapport om skolens opplegg. Undersøkelsen er et supplement til denne rapporten.

Vi er i denne forbindelse interessert i å skaffe rede på hvordan elevene opplevde denne litt spesielle form for videregående opplæring og på eventuelle problemer de har støtt på i samfunns- og yrkeslivet i etterkrigstiden.

NS`skolepolitikk generelt, og Statsgymnasene spesielt, er sider ved norsk okkupasjonshistorie som hittil er lite utforsket. Vi finner det derfor viktig å få kontakt, mens det ennå er mulig, med de personer som direkte opplevde begivenhetene og som sitter inne med kunnskaper og erfaringer som er av stor verdi for ettertiden.

Undersøkelsen er anonym og vi understreker at de opplysningene som blir gitt vil dels bli presentert i statistisk form og dels som sammenfattende kommentarer til de ulike sider vi ønsker å kartlegge.

Undersøkelsen er lagt til rette av cand.philol. Ove Johnsen, medarbeider i prosjektet "Norge under okkupasjonen" i samarbeid med rektor Johs. Myhren.

Vi håper De vil finne tid til å svare, noe vi ville være svært takknemlig for. Skriv gjerne utfyllende kommentarer på egne ark om ønskelig og legg dem ved. For å være helt sikker på at Deres anonymitet blir ivaretatt, ber vi Dem vennligst returnere Deres svar til:

Rektor Johs. Myhren,
Langsethgutua 6
2600 Lillehammer.

Han oversender svarene samlet til prosjektlederen.

SVARFRIST: 1. FEBRUAR 1996.

PÅ FORHÅND TAKK !

Med vennlig hilsen
Prosjekt "NORGE UNDER OKKUPASJONEN"

Ove Johnsen

SPØRSMÅLSSKJEMA

1. Fødselsår.....
2. Hjemstedskommune under oppveksten.....
3. Nåværende bostedskommune.....
4. Yrke.....
5. Gift Ugift Skilt Samboer Enkemann
6. Antall barn Barnas alder.....
7. Ektefellens/samboerens yrke
8. Foreldrenes yrke:
 Far.....
 Mor.....
.....

Kryss av i rubrikkene ved svaralternativene. På linjene skriver De svaret:

9. Hvordan fikk De kjennskap til Statsgymnaset på Gjøvik ?
 - gjennom avisannonser:
 - gjennom NS`partiapparat:
 - gjennom bekjentskap:
10. Var det noen bestemt person som fikk Dem til å søke ?
 - familiemedlem:
 - nær venn:
 - partimedlem:
 - framtreddende partimedlem:
 - framtreddende person:
11. Hva var det som fikk Dem til å foretrekke Statsgymnaset framfor andre gymnas ?
 - en skole for spesielt evnerike elever:
 - skolen ville gi sikre karrieremuligheter:
 - NS-miljø:
 - internatskole med gode arbeidsmuligheter:
 - organiserte fritidsaktiviteter:
 - gratis undervisning/opphold:

12.Når begynte De som elev ved Statsgymnaset ?

- 1942:
- 1943:
- 1944:

13.Var De medlem eller ble De medlem av NS-Ungdomsfylking

- før De søkte om opptak:
- etter at De ble opptatt:

14.Var noen av Deres foreldre/søsken medlem av NS ?

Foreldre: far mor

Søsken antall

15.Hadde De noen tillitsverv i Ungdomsfylkingen eller i noen andre av NS`underorganisasjoner ?

- Ja
- Nei

I tilfelle Ja, nevnt hvilken organisasjon og hvilket tillitsverv:

.....
.....

16.Hvilken utdannelse hadde De før De søkte om opptak?

.....
.....

17.Hadde De vært ute i arbeidslivet før De søkte om opptak ?

- Ja
- Nei

I tilfelle Ja, nevnt hvilket arbeid og hvor lenge:

.....
.....

18.Hva tror De hovedgrunnene var til at De kom inn ?

- resultater fra tidligere skolegang:
 - resultater fra opptaksprøven:
 - medlemskap i Ungdomsfylkingen:
 - andre forhold:
- (nevnt hvilke)

.....
.....

19.Hvilken linje valgte De?

- engelsklinjen:
- reallinjen:

20. Når De i ettertid vurderer undervisningsopplegget på Statsgymnaset, hva har De hatt størst/minst utbytte av:

Stort utbytte Mindre utbytte

- lærernes undervisning:
- egenaktivitet (selvstud.):
- gruppearbeid:
- foredrag:
- spørsmål/diskusjoner:
- andre forhold:
(Nevn hvilke).....
-

21. Det samme gjelder den organiserte aktiviteten i fritida - hva mener De har vært mest/minst utbytterikt:

- politisk skolering:
- idrettsaktiviteter:
- underholdningsarrangementer:
- opplevelse av samhold/miljø:
- samarbeid elever/lærere:
- andre forhold:
(Nevn hvilke).....
-

22. Hadde De som elev noen innflytelse/medbestemmelse på:

Stor infl. Liten infl. Ingen infl.

- undervisningsopplegg:
- fritidsopplegg:

23. Når avla De eksamen artium ?

- 1945:
- 1946:
- senere:
(nevn hvilket år).....

24. Gikk De opp som

- privatist:
- vanlig elev:

25. Var resultatet

- særlig tilfredsstillende:
- meget tilfredsstillende:
- tilfredsstillende:
- Oppgi eventuell poengsum.....

26. Meldte De Dem til fronttjeneste ?

- Ja:
- Nei:

27.Hvis Ja, hvilke grunner hadde De til å melde Dem til krigstjeneste ?

.....
.....
.....

28.Fikk De militær opplæring på forhånd - og i tilfelle hvor ?

.....
.....

29.Ble De dømt for Deres medlemskap i NS ?

- Ja:
- Nei:

30.Hvis Ja, hvilken dom fikk De:

- fengsel:
- betinget fengsel:
- sikring:
- bot:
- påtaleunndlatelse:
- erstatning:

31.Hvis Nei, var det noen spesiell grunn til at De ikke ble dømt?

- alder (under 18 år):
- andre forhold:
- (Nevn hvilke):

.....
.....

32.Har De etter 1945 vært innkalt til militærtjeneste ?

- Ja:
- Nei:

33.Har De i ettertid vært åpen om Deres NS-bakgrunn overfor:

- familien:
- arbeidskolleger:
- venner:

34.Hvilken utdanning har De tatt etter examen artium?

.....
.....
.....

35.Hvilke stillinger har De innehatt etter endt utdanning ?
(Nevn de tre viktigste)

.....
.....
.....

36.Har De som følge av Deres NS-bakgrunn hatt noen problemer
med valg av yrke ?

.....
.....

37.Har De hatt noen problemer på arbeidsplassen eller i det
daglige liv for øvrig på grunn av Deres NS-bakgrunn ?

.....
.....
.....
.....

38.Har Deres ektefelle eller barn hatt noen problemer i omgang
med andre mennesker av samme grunn ?

.....
.....
.....

39.Har De vært medlem av noe annet parti enn NS ?

- Ja:
- Nei:

40.I tilfelle Ja, har De hatt noe politisk tillitsverv ?

- Ja:
 - Nei:
- Nevn eventuelt hvilket/hvilke:.....
.....

41.Kan De huske hvilket parti De stemte på ved det første
valg De deltok i ?